

Aanvullende voorstellen voor aanpassing aanloopfase

*Advies over het voorontwerp van decreet tot wijziging van de
regelgeving over duaal leren, de aanloopfase en het stelsel
van leren en werken*

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op vraag van Ben Weyts, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand op 13 december 2021

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 27 januari 2022 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: commissie Onderwijs-Arbeidsmarkt op 22 december 2021 en 12 januari 2022 onder voorzitterschap van Luc Van Waes

Dossierbeheerder: Ewoud De Sadeleer

Inhoud

1	Situering.....	2
2	Een passend aanbod voor alle leerlingen.....	2
2.1	Omkadering voor voltijds engagement.....	2
2.2	Fundamentele shift en focus op leerlingenbegeleiding	3
2.3	Screening.....	3
2.4	Flexibiliteit.....	4
3	Verdere aanpassingen	4
3.1	Doorstroom.....	4
3.2	Financiering van de leertijd	4
3.3	Toegang tot inschakelingsuitkering.....	5
4	Bronnen.....	5

1 Situering

Op 13 december 2021 vroeg minister Weyts de Vlor om advies over het voorontwerp van decreet tot wijziging van de regelgeving over duaal leren, de aanloopfase en het stelsel van leren en werken. Het ontwerpdecreet bevat ten eerste een aantal maatregelen die de uitfasering van leren en werken mogelijk maken. De maatregelen zijn erop gericht een plaats te voorzien in de aanloopfase voor de specifieke doelgroep van leerlingen uit centra voor deeltijds onderwijs (CDO). Daarvoor wordt de aanloopfase op verschillende manieren aangepast:

- 1 Er komt een bijkomende, meer oriënterende invulling op niveau tweede graad;
- 2 Een kwalificerend traject op maat wordt mogelijk;
- 3 Wanneer uit een screening blijkt dat leerlingen nog niet klaar zijn voor de aanloopfase, kunnen ze terug inschrijven in hun vorige school.

Daarnaast wordt dit decreet aangegrepen om diverse technische correcties door te voeren aan de regelgeving rond duaal leren en alternerende opleidingen in het secundair onderwijs. De maatregelen in het ontwerpdecreet gaan in vanaf 1 september 2022.

De Vlor bracht eerder al verschillende adviezen uit over de overgang naar het stelsel van duaal leren, meest recent formuleerden we bezorgdheden over de omzetting van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase bij de mededeling van de Vlaamse Regering 'Van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase: een veilige haven voor elke leerling'¹.

2 Een passend aanbod voor alle leerlingen

De brede aanloopfase en het kwalificerend traject zijn belangrijke stappen om een toename van ongekwalificeerd schoolverlaten te vermijden. Ook de terugvalpositie die voorzien wordt bij de screening is een goed principe. Toch ziet de Vlor nog heel wat lacunes in de regelgeving en financiering. Met dit advies doen we dan ook aanvullende voorstellen om ervoor te zorgen dat vroegtijdige schooluitval niet zou toenemen door de overgang naar het stelsel van duaal leren.

Daarnaast moeten ook buiten het ontwerpdecreet aanvullende maatregelen genomen worden, best in samenwerking met het beleidsdomein Welzijn. Zo heeft de Vlor al heel wat signalen gegeven omtrent het naadloos flexibele traject (NAFT), een cruciaal onderdeel van het aanbod aan complementaire leerwegen. Daarnaast moet het nieuwe actieplan tegen schooluitval rekening houden met de inkanteling van leren en werken en specifieke acties hieromtrent opnemen. Tot slot kijken we uit naar de resultaten van de transitietrajecten in beroepssecundair onderwijs (bso) en de projecten rond tweedekansonderwijs in het kader van de Edusprong. Na evaluatie moet blijken of al die projecten verder opgeschaald kunnen worden.

2.1 Omkadering voor voltijds engagement

Er is nog geen afdoende omkadering voorzien voor een kwalitatieve voltijdse begeleiding van de jongeren in de CDO. De aangepaste werkingsmiddelen zijn zeer positief, maar een voltijds engagement moet ook gepaard gaan met bijkomende (voltijdse) personeelsomkadering. De CDO

---

¹ Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [Bezorgdheden over de omzetting van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase](#). Advies over de mededeling aan de Vlaamse Regering 'Van leren en werken naar duaal leren: een veilige haven voor elke leerling', 21 januari 2021.

kunnen anders geen voltijdse begeleiding voorzien voor hun leerlingen en tegelijk blijven inzetten op lesgeven in kleine groepen en sterke individuele begeleiding. Om de kwalitatieve werking op maat van doelgroep te behouden, moet de overheid ook een aangepaste leerlingencoëfficiënt bepalen specifiek voor de aanlooffase (ongeacht de aanbieder).²

2.2 Fundamentele shift en focus op leerlingenbegeleiding

De overgang van leren en werken naar de aanlooffase en duaal leren is een fundamentele shift. Door de screening op arbeidsbereidheid wordt er een duidelijke vereiste gesteld voor de inschrijving van een leerling in een CDO. Ook op het vlak van trajectbegeleiding is er een belangrijke verschuiving: de onderwijsinspectie zal andere verwachtingen hebben over wat er gebeurt op de werkplek en wat er gebeurt op school. Bijkomend moeten met de externe promotoren goede afspraken gemaakt worden over vraag en aanbod.

Die shift biedt kansen om de expertise van de centra rond arbeidsmarktgericht onderwijs (met werkplekleren) ten volle te valoriseren. Scholen moeten dan wel in de mogelijkheid gesteld worden om hun engagement in fase 0 en 1 van het zorgcontinuüm op te nemen. De verdere uitbouw van goede interne leerlingenbegeleiding en leerloopbaanbegeleiding is daarbij cruciaal.³ In die context vragen we om meer ruimte en middelen om eerstelijnszorg uit te bouwen, binnen het kader van het decreet Leerlingenbegeleiding, zeker rekening houdend met de verwachte impact van de coronacrisis op ongekwalificeerde uitstroom.⁴ Zo kunnen scholen ten volle inzetten op een verbindend schoolklimaat en kunnen ze leerlingen (opnieuw) aan zich binden en motiveren om hun diploma te halen.⁵

2.3 Screening

Jongeren die door de screening niet arbeidsbereid en klaar voor de aanlooffase worden bevonden, worden als terugvalpositie teruggestuurd naar het voltijds onderwijs. Die niet-onaanzienlijke groep van jongeren heeft dan zeker meer begeleiding en omkadering nodig dan wat nu kan geboden worden in fase 0 en 1. Hen zomaar terugplaatsen in grote klasgroepen leidt onvermijdelijk tot uitval en ongekwalificeerd schoolverlaten. Scholen en centra moeten kunnen inzetten op individuele begeleiding op maat die op hun specifieke context inspeelt.

Daarnaast heeft de Vlor nog twee bijkomende suggesties bij de screening:

- We vragen om de mogelijkheid voor een korte introductie-/snuffelstage als onderdeel van de screening te voorzien;

---

² De Vlor pleit al langer voor structurele investeringen om scholen toekomstgericht te versterken, met aandacht voor de meest kwetsbaren, in plaats van impulsen op korte termijn. Vlor, Algemene Raad. [Kwetsbaarheid aanpakken via weerbaar onderwijs. Advies over de visienota 'Van kwetsbaar naar weerbaar – deel 1 – beter leren, beter voelen'](#), 10 juni 2021.

³ De Vlor gaf eerder uitgebreid advies over het toekomstperspectief voor de huidige doelgroep van leren en werken, met daarbij ook aandacht voor de uitbouw van leerlingenbegeleiding. Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [Drempels wegwerken in duaal leren. Toekomstperspectief voor huidige doelgroep leren en werken](#), 13 juni 2019, p. 8.

⁴ Dit voorstel en meer is terug te vinden in: Vlor, Algemene Raad. [Meer kruisbestuiving tussen wegen naar een diploma secundair onderwijs. Advies over samenwerking tussen secundair onderwijs, tweedekansonderwijs en de Examencommissie secundair onderwijs om de kansen op een onderwijskwalificatie te verhogen](#), 24 september 2020.

⁵ SONO-onderzoek benadrukt het belang van de binding met de school om spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten tegen te gaan. Zie Keppens, G. & Spruyt, B. (2019). [Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Eindrapport](#). Steunpunt Onderwijsonderzoek.

- Het ontwerpdecreet bepaalt dat de leerlingen na een negatieve screening terug *kunnen* naar het secundair onderwijs, maar eigenlijk bedoelt het decreet terug *moeten*. Het zou dan ook goed zijn om de inschrijving onder 'opschortende voorwaarde' op die manier te omschrijven in de regelgeving.

2.4 Flexibiliteit

Net als in het systeem van leren en werken is er nog steeds heel wat flexibiliteit voorzien om leerlingen toe te leiden naar een onderwijskwalificatie binnen het secundair onderwijs. Zulke flexibele leertrajecten zijn echter weinig bekend. We vragen dan ook aan de overheid om duidelijk aan te geven welke flexibiliteit er mogelijk is om tegemoet te komen aan de noden van de doelgroep uit leren en werken.

We vragen ook om de mogelijkheid te onderzoeken om stageovereenkomsten alternerende opleiding (SAO) in de tweede graad te kunnen gebruiken (als opstap naar een overeenkomst alternerende opleiding [OAO]). Dat zou ervoor kunnen zorgen dat leerlingen die arbeidsrijp en arbeidsbereid zijn zeker een leerwerkplek vinden.

De mogelijkheid van een kwalificerend traject op maat is alleszins positief. We herhalen ons pleidooi om expliciet te voorzien in opvolging van de uitrol van de beleidsmaatregelen in dit ontwerpdecreet en bijbehorende evaluatie, om zo nodig tijdig te kunnen bijsturen. Specifieke aandacht moet gaan naar hoeveel jongeren terecht komen in het kwalificerend traject op maat, om welke jongeren het gaat en omwille van welke redenen zij in dat traject terecht komen. Die kwalificatie zonder OAO neemt immers een unieke positie in binnen het stelsel van duaal leren en moet de uitzondering blijven.

3 Verdere aanpassingen

3.1 Doorstroom

Het is positief voor de huidige doelgroep van leren en werken dat ook binnen lineaire trajecten de mogelijkheid voorzien wordt om door te stromen van de tweede naar de derde graad, op basis van beroepsgerichte vorming, en zo flexibiliteit uit leren en werken behouden blijft. Voorwaarde is dan wel dat in de derde graad ook gewerkt wordt aan het behalen van de algemene vorming van de onderliggende graad. Het nastreven van een onderwijskwalificatie moet steeds het doel blijven; een brede algemene vorming is immers noodzakelijk voor een duurzame inzet op de arbeidsmarkt.

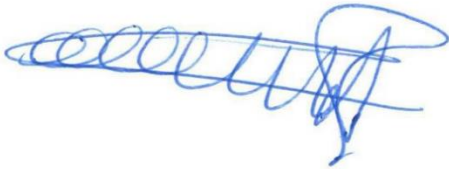
3.2 Financiering van de leertijd

Het voorontwerp van decreet maakt het mogelijk dat Syntra middelen voor duaal leren kunnen aanwenden om het tekort dat zal ontstaan door het steeds verminderend aantal leerlingen in de leertijd te financieren. Meer wenselijk zou zijn om de financiering van de leertijd te herbekijken en er voor te zorgen dat die leefbaar blijft tot de laatste leerling de leertijd verlaat. M.a.w. er moet gegarandeerd worden dat er voldoende financiering is om de leertijd te laten uitdoven ten voordele van duaal leren. Niet door middelen over te hevelen, maar door ervoor te zorgen dat er voldoende middelen ter beschikking zijn om de inkanteling waar te maken. Een leerling in duaal leren heeft immers recht op dezelfde financiering ongeacht bij welke aanbieder hij de opleiding volgt.

3.3 Toegang tot inschakelingsuitkering

Door de uitfasering van leren en werken en de daaraan gekoppelde wijzigingen in het deeltijds secundair onderwijs is het nodig om de [lijst](#) met ‘rechtopenende’ studies die toegang geven tot een inschakelingsuitkering af te stemmen op de modernisering van het secundair onderwijs en de invoering van duaal leren. Die update is nodig zodat de drempels tot die uitkering niet verhoogd worden.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

Bronnen

Keppens, G. & Spruyt, B. (2019). [Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Eindrapport.](#) Steunpunt Onderwijsonderzoek.

Vlor, Algemene Raad. [Meer kruisbestuiving tussen wegen naar een diploma secundair onderwijs. Advies over samenwerking tussen secundair onderwijs, tweedekansonderwijs en de Examencommissie secundair onderwijs om de kansen op een onderwijskwalificatie te verhogen,](#) 24 september 2020.

Vlor, Algemene Raad. [Kwetsbaarheid aanpakken via weerbaar onderwijs. Advies over de visienota 'Van kwetsbaar naar weerbaar – deel 1 – beter leren, beter voelen',](#) 10 juni 2021.

Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [Bezorgdheden over de omzetting van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase.](#) Advies over de mededeling aan de Vlaamse Regering ‘Van leren en werken naar duaal leren: een veilige haven voor elke leerling’, 21 januari 2021.

Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [Drempels wegwerken in duaal leren. Toekomstperspectief voor huidige doelgroep leren en werken,](#) 13 juni 2019.